

Літургійне богослов'я

УДК 271.4(477)-564"654"-043.72

DOI: <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2024.19.2.8>

ПРОЦЕС ПЕРЕХОДУ УГКЦ НА НОВИЙ КАЛЕНДАР

ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ Михайло

магістр богослов'я, викладач

ПЗВО «Івано-Франківська академія Івана Золотоустого»

кафедра богослов'я

Науково-дослідний інститут канонічного права та богословських наук ІФАІЗ

вул. Софрона Мудрого, 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна

e-mail: dobrovolskyi.m@ifaz.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9479-6226>

Бібліографічний опис статті: Добровольський М. (2024). Процес переходу УГКЦ на новий календар. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*, 19(2), 96–99. <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2024.19.2.8>

З 1 вересня 2023 року рішенням Синоду єпископів Української Греко-Католицької Церкви усувається похибка старого юліанського календаря і церковні свята відповідатимуть астрономічному календарю, за котрим живе наше суспільство. Ми протягом останніх 123 років жили за календарем, котрий відставав від астрономічного на 13 днів.

Проте потрібно розуміти, що в нашому церковному календарі лише частина свят прив'язані до конкретних дат – їх називаємо незмінними, а інша частина свят – змінні в залежності від дати святкування Пасхи, котра обчислюється за окремими правилами. Поки що УГКЦ в Україні користуватиметься старим правилом обчислення дати святкування Пасхи, як про це згадали соборові отці, сподіваючись що Вселенські Ієрархи до 1700-ліття Нікейського собору, що встановив правила для обчислення Пасхи, котре матимемо 2025 року, дійдуть згоди щодо реформи Пасхалії і спільного святкування Пасхи Католицькою і Православними Церквами.

Торкаючись теми свят передусім хотів би дещо пояснити вірянам Української Греко-Католицької Церкви щодо святих і свят в нашому обряді, оскільки часто зустрічаємося з запитаннями на зразок: «Чи нині можна працювати?», «Сьогодні велике свято?».

Наше церковне законодавство (Партикулярне Право УГКЦ, канон 114) чітко розмежовує і перераховує свята в двох групах: коли вірні зобов'язані до участі в Божественній Літургії та утримуватися від важкої праці (неділі, дванадесять свята, храмове свято парафії і декілька великих свят), і свята в котрі Церква заохочує до участі в Божественній Літургії без обов'язку утримуватися

від праці, адже не всі роботодавці можуть дати стільки вихідних днів, скільки маємо свят в нашому церковному календарі, і тому, дбаючи про добро вірян і розуміючи вимоги сьогодення є певні полегшення для цих днів.

Як зазначено вище, частина свят прив'язані до конкретної дати – саме їхні дати потрібно святкувати новим стилем (проте деякі, встановлені останнім часом залишаються на попередніх датах), натомість рухомі залежатимуть від дати Пасхи.

Перед тим, як торкнемося дат свят, хочу наголосити, що наша Українська Греко-Католицька Церква є в повноті Католицької (тобто Вселенської) Церкви, але ми, як Церква свого права, маємо східний (візантійський) обряд, відповідно між святами в нас і римо-католиків можуть бути відмінності. Адже маємо деякі різні звичаї, і навіть попри спільне святкування Різдва Христового, в нас, наприклад, наступного дня святкують Собор Пресвятої Богородиці, а на третій день первомученика Степана, тоді як в римо-католиків вже наступного дня після Різдва вшановують первомученика Степана, а третього дня – Івана Предтечу (а в нас після Богоявлення), також в римо-католиків немає свята Покрови Пресвятої Богородиці, а в УГКЦ, наприклад Марії Ангельської, відповідно через інші звичаї, але ту ж віру в безгрішність Марії в римо-католиків 8 грудня є свято Непорочного Зачаття, а в УГКЦ – 9 грудня зачаття Анни, коли зачала Пресвяту Богородицю. Також в римо-католицькому обряді є практика дев'ятиниць (новен) перед святом, тоді коли в УГКЦ є передсвяття, день свята, його посвяття і віддання свята, що сумарно майже завжди також триває 9 днів, протягом яких святкуємо конкретне свято.

Тепер перерахуємо всі великі свята, в які церковний канон зобов'язує до участі в Божественній Літургії та утримуватися від важкої праці з їх датами святкування, починаючи від вересня, адже наш церковний рік саме з нього починається:

- **Всі неділі;**
- **Храмове свято парафії;**
- **8 вересня:** Різдво Пресвятої Владичиці нашої Богородиці і Приснодіви Марії;
- **14 вересня:** Всесвітнє воздвиження Чесного і Животворящого Хреста Господнього;
- **21 листопада:** Вхід у храм Пресвятої Владичиці нашої Богородиці і Приснодіви Марії;
- **25 грудня:** Різдво Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа;
- **6 січня:** Богоявлення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа;
- **2 лютого:** Стрітєння Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа;
- **25 березня:** Благовіщення Пресвятої Владичиці нашої Богородиці;
- **1 неділя до Пасхи:** Вхід Господа Бога і Спаса нашого в Єрусалим;
- **Визначається пасхалією:** Неділя Пасхи (Світле Воскресіння Христове, Великдень);
- **Четвер 6-го тижня по Пасці:** Вознесіння Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа;

- **8 неділя по Пасці:** Зіслання Святого Духа (П'ятидесятниця);
- **29 червня:** Свв. славних і всехвальних, і первоверховних апп. Петра й Павла;
- **6 серпня:** Святе Преображення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа;
- **15 серпня:** Успення Пресвятої Владичиці нашої Богородиці і приснодіви Марії;

А в нижче перелічені свята, Церква заохочує до участі в Божественній Літургії:

- **29 вересня:** Переставлення ап. і єванг. Йоана Богослова;
- **1 жовтня:** Покрови Пресвятої Богородиці;
- **26 жовтня:** Св. і славного влкмч. Димитрія Мироточця;
- **8 листопада:** Собор святого архистратига Михаїла й інших безплотних сил;
- **12 листопада:** Св. свщмч. Йосафата, архієп. Полоцького;
- **20 листопада (дата не мінятиметься):** Блаженної преподобної Йосафати (Гордашевської);
- **6 грудня:** Св. Миколая, архієп. Мир Ликійських, чудотворця;
- **9 грудня:** Зачаття святої Анни, коли зачала Пресвяту Богородицю;
- **26 грудня:** Собор Пресвятої Богородиці;
- **27 грудня:** Св. ап. первомученика і архидиякона Степана;
- **1 січня:** Обрізання Господа Бога і Спаса Нашого Ісуса Христа. Св. Василя Великого, архієп. Кесарії Кападокійської;
- **23 січня (дата не мінятиметься):** святих пратулинських мучеників;
- **30 січня:** Святих трьох святителів, вел. архиєреїв Василя Великого, Григорія Богослова та Івана Золотоустого;
- **23 квітня:** Св. влкмч., побідоносця і чудотворця Юрія;
- **Понеділок по Зісланні:** Понеділок Святого Духа;
- **Четвер по неділі всіх святих:** Торжественне поклоніння пречистим Тайнам Тіла і Крови Господа нашого Ісуса Христа;
- **24 червня:** Різдво пророка, Предтечі і Хрестителя Господнього Йоана;
- **27 червня (дата не мінятиметься):** Бл. свщмч. еп. Миколая (Чарнецького) та ін. Блаженного свщмч. Еміліана (Ковча);
- **15 липня:** Св. рівноап., вел. князя Володимира, у хрещенні Василієм;
- **20 липня:** Св. і славного пророка Іллі Тесвітянина;
- **18 серпня (дата не мінятиметься):** Спомин освячення Патріяршого собору Воскресення Христового в Києві;

Разом з тим, потрібно також розуміти, що з чотирьох постів, котрі маємо в нашому церковному році, три чітко прив'язані до дат, відповідно із внормуванням календарної похибки, змінюються також і дати початку і закінчення постів:

- **Великий піст (чотиридесятниця):** він щороку розпочинається 7 тижнів до Пасхи, дата якої визначається пасхалією, тобто в понеділок по сиропусній неділі і триває до суботи перед Воскресінням;

- **Апостольський піст (петрівка)** – його початок залежить від дати Пасхи, восьмою неділею після якої є П'ятидесятниця. А понеділок після першої неділі по П'ятидесятниці розпочинається цей піст, який триває до 28 червня;

- **Успенський піст (спасівка)** - триває від 1 до 14 серпня;

- **Різдвяний піст (пилипівка)** – триває від 15 листопада до 24 грудня.

Торкаючись питання постів варто також пригадати вимоги Партикулярного Права УГКЦ щодо вимог до них, про що сказано в 115 каноні:

Церква приписує утримуватися від м'ясних страв:

- в усі п'ятниці року (крім загальниць);
- з понеділка по п'ятницю першого тижня Великого посту;
- в понеділок, середу та п'ятницю інших тижнів Великого посту;
- з понеділка по суботу Страсного тижня;
- в середи і п'ятниці трьох інших постів (пилипівки, петрівки і спасівки);
- на Воздвиження Чесного Хреста (14 вересня);
- в навечір'я Різдва Христового (24 грудня) і Богоявління (5 січня);
- на Усікновення Голови Предтечі (29 серпня).

Також маємо два дні в році суворого посту з приписом утримання від м'ясних і молочних страв, яєць: в перший день Великого посту та Страсну п'ятницю.

Звільнення від посту в (загальницю) маємо:

- від Різдва Христового до навечір'я Богоявління (25 грудня–4січня);
- від неділі Митаря і фарисея до неділі Блудного сина;
- Світлий тиждень: від неділі Воскресіння до неділі Томиної;
- від неділі П'ятидесятниці до неділі всіх святих;

- в празники Господські (Різдво Христове, Богоявлення, Преображення) та Богородичні (Різдво, Введення, Стрітєння, Благовіщення, Успення), що випадають на посні дні.

Також важливо пам'ятати про дні вселенського поминання померлих («задушні дні»). Два дні в році молимося лише за померлих, а саме в суботу м'ясопусну та в суботу перед Зісланням Святого Духа. Також посвячені особливому поминанню померлих друга, третя та четверта суботи Великого посту. А на наступний день після храмового празника устав приписує поминати всіх померлих парафії.

Ось так виглядає наш церковний рік від 1 вересня 2023 року. До багатьох дат нам прийдеться звикати в новому форматі, але сподіваємось, що наші віряни зможуть швидко адаптуватися до життя без запізнення в 13 днів, адже, хоча ми називаємо цей календар новим стилем, насправді йдеться про усунення похибки старого літочислення, про що всі, хто вивчали це питання, розуміли вже давно. І, дякувати Богові, ми з Вами стали не лише свідками, а й учасниками цієї історичної події життя Української Греко-Католицької Церкви.

*Стаття надійшла до редакції 18.01.2024 р.
Стаття рекомендована до друку 20.02.2024 р.*